

TARTALOM

ELŐSZÓ	5
BEVEZETŐ.....	7
1. A sztálini „divide et impera”	12
2. A királyságtól a népi demokráciáig	19
2. 1. Magyar vagyon a román állam kezén	22
2. 2. A magyar tanügyi autonómia felszámolása	24
2. 3. Az egyházak megtörésének kísérlete	26
2. 4. A Magyar Népi Szövetség utolsó kongresszusa és a Román Munkáspárt nemzetiségi határozata	29
3. „Határainkon egy légy sem repülhet át!”	31
3. 1. A kolozsvári magyar Útlevélhivatal	35
3. 2. A magyar „revizionisták” és a „transzilvanisták” pere	37
4. A Magyar Autonóm Tartomány létrehozása és a Magyar Népi Szövetség önfeloszlata	41
5. „Rákosi elvtárs egyes területek átengedésére célzott”	45
DOKUMENTUMOK	
1. Fáy-Halász Gedeon követségi titkár jelentése I. Mihály román király lemondatásáról és a Román Népköztársaság kikiáltásáról. Bukarest, 1948. január 9.	51
2. Gyöngyössy István követségi tanácsos, ideiglenes ügyvivő jelentései Molnár Erik külügyminiszternek a magyar érdekeltségű pénzintézetek és iparvállalatok helyzetéről. Bukarest, 1948. január 10., 19.	53
3. Gyöngyössy István követségi tanácsos, ideiglenes ügyvivő jelentése Molnár Erik külügyminiszternek: Románia újabb radikális reformok előtt. Bukarest, 1948. február 2.	65
4. Gyöngyössy István követségi tanácsos, ideiglenes ügyvivő jelentése Molnár Erik külügyminiszternek a Petru Grozával történt beszélgetéseiről. Bukarest, 1948. február 17.	68
5. A magyar és a román Külügyminisztérium álláspontja a moldvai csángók közt folyó kitelepedési agitációval kapcsolatban. Budapest, 1948. március 9., Bukarest, 1948. március 27.	70
6. Gyöngyössy István követségi tanácsos, ideiglenes ügyvivő jelentése Molnár Erik külügyminiszternek a felekezeti iskolák várható államosításáról. Bukarest, 1948. március 18.	71
7. Széll Jenő követ jelentése Molnár Erik külügyminiszternek a Petru Groza miniszterelnöknél tett bemutatkozó látogatásáról. Bukarest, 1948. április 12.	72
8. Széll Jenő követ jelentése Molnár Erik külügyminiszternek az erdélyi magyar egyházak helyzetéről. Bukarest, 1948. május 29.	78

9. Iklódi Dezső követségi tanácsos jelentése Molnár Erik külügyminiszternek a romániai államosításokról. Bukarest, 1948. június 12.	80
10. Széll Jenő követ jelentése Molnár Erik külügyminiszternek a KOMINTERN határozatának romániai következményeiről. Bukarest, 1948. július 9.	83
11. Széll Jenő követ jelentése Molnár Erik külügyminiszternek a Konkordátum felmondásáról. Bukarest, 1948. július 22.	85
12. A Magyarország és Románia között megkötött CASBI-egyezmény. Bukarest, 1948. szeptember 21.	87
13. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek az új közoktatási törvény következményéről. Bukarest, 1948. október 4.	93
14. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek a romániai magyar felsőoktatást hátrányosan érintő intézkedésekről. Bukarest, 1948. november 2.	98
15. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek az új felekezeti rendeletről. Bukarest, 1948. november 26.	101
16. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek az MNSZ utolsó, kolozsvári kongresszusáról. Bukarest, 1948. december 18.	102
17. Vas-Zoltán Péter külügyminisztériumi titkár feljegyzése Berei Andor államtitkárnak a román–magyar viszonylatban megoldásra váró kérdésekről. Budapest, 1948. december 23.	108
18. Rákosi Mátyásnak, az MDP főtitkárnak levele Gheorghe Gheorghiu-Dejhez, az RMP főtitkárához. Budapest, 1949. január 6.	112
19. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek a romániai magyar bankok és iparvállalatok államosításával kapcsolatban felmerült problémákról. Bukarest, 1949. január 9.	115
20. Bizalmas egyezmény a határ menti kettősbirtokosok ügyének rendezéséről Bukarest, 1949. február 10.	116
21. Széll Jenő követ jelentése a CASBI-egyezmény végrehajtásáról Bukarest, 1949. február 14.	117
22. Az MDP és az RMP vezetőinek titkos tárgyalásáról felvett gyorsírási jegyzőkönyv Bukarest, 1949. február 19.	118
23. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézettel kapcsolatos problémákról. Bukarest, 1949. április 7.	148
24. Széll Jenő követ újabb jelentése a CASBI-egyezmény végrehajtásáról és Iklódi Dezső ehhez fűzött kiegészítése. Bukarest, 1949. április 21.	149
25. Széll Jenő követ újabb jelentései Rajk László külügyminiszternek a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézettel kapcsolatos problémákról. Bukarest, 1949. május 7., 28.	153
26. A battonyai kettősbirtokosok beadványa a Határőrség Főparancsnokságához, a határátkelés lehetővé tétele érdekében. Battonya, 1949. május 14.	155
27. Márton Áron gyulafehérvári katolikus püspök beszéde a csíksomlyói búcsún. Csíksomlyó, 1949. június 4.	156
28. Széll Jenő követ jelentése Rajk László külügyminiszternek a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum helyzetéről. Bukarest, 1949. június 8.	162

29. Széll Jenő követ két jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek az illegális határátkelőről és a magyar állampolgárok érdekvédelméről. Bukarest, 1949. június 18.	163
30. Széll Jenő követ jelentése a székelyföldi kultúrversenyről és az erdélyi római katolikus egyház helyzetéről. Bukarest, 1949. június 24.	166
31. Széll Jenő követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek az oktatás- és művelődésügyi információiról. Bukarest, 1949. szeptember 30.	170
32. Széll Jenő követ három jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek a kolozsvári letartóztatásokkal kapcsolatos információkról. Bukarest, 1949. november 12., 16., december 10.	172
33. Széll Jenő követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek Balogh Edgár beválasztásáról a Nemzetgyűlés közművelődési bizottságába. Bukarest, 1950. január 12.	177
34. Széll Jenő követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek Románia egyházpolitikájáról. Bukarest, 1950. január 28.	178
35. Széll Jenő követ két jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek az MNSZ belső ellentéteiről és a római katolikus egyház elleni harcról. Bukarest, 1950. február 2.	180
36. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek az Ana Pauker külügyminiszternél tett bemutatkozó látogatásáról. Bukarest, 1950. február 16.	183
37. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek a Vasile Luca pénzügyminiszterrel folytatott beszélgetésről. Bukarest, 1950. március 8.	185
38. Kálló Iván követ jelentése az ingatlanok államosításáról szóló törvény végrehajtásáról Bukarest, 1950. május 13.	187
39. Bakcsi Miklós az MNSZ, és Varga Jenő, a Közoktatásügyi Minisztérium kiküldöttjének jelentése a Bákó megyei magyar tannyelvű iskolákról Bukarest, 1950. augusztus 7.	189
40. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek a tartományi rendszer létrehozásáról. Bukarest, 1950. szeptember 11.	192
41. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek a partiumi körútján tapasztaltokról. Bukarest, 1950. szeptember 21.	194
42. A Pénzügyintézeti Központ beadványai a Pénzügyminisztériumhoz a felszámolás alatt lévő romániai magyar pénzügyintézetek problémáiról. Budapest, 1950. október 25., november 13.	198
43. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek Bányai Lászlóval, a román kormánydelegáció tagjával történt beszélgetésről. Budapest, 1950. december 18.	207
44. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek a néptanácsi választásokról. Bukarest, 1951. január 13.	209
45. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek az MNSZ vezetőivel történt beszélgetéséről. Bukarest, 1951. február 19.	212
46. Kálló Iván követ jelentése Kállai Gyula külügyminiszternek a Vasile Lucával és Vincze Jánossal folytatott beszélgetéséről. Bukarest, 1951. május 5.	215
47. Szabó Ferenc MNSZ-aktivista jelentése a kézdi rajonban tapasztalt állapotokról. Bukarest, 1951. május 17.	217

48. Fekete János pénzügyminisztériumi osztályvezető átirata Kállai Gyula külügyminiszternek a felszámolás alatt lévő romániai magyar bankokról. Budapest, 1951. június 18.	218
49. Baczoni Jenő pénzügyminisztériumi főosztályvezető-helyettes átirata Kállai Gyula külügyminiszternek a felszámolás alatt álló romániai magyar bankok ügyében Budapest, 1951. július 26.	221
50. Orbán János beszámolója a Bákó tartományi csángó magyarok iskolaügyéről, az 1951/1952-es tanév kezdetén. Bákó, 1951. szeptember 24.	227
51. Ráduly Mihály lészpedi tanító feljegyzése a Bákó tartományban működő magyar iskolákkal kapcsolatos kérdésekről. Lészped, 1951. december 11.	232
52. Forgács Egon követségi tanácsos, ideiglenes ügyvivő jelentése Kiss Károly külügyminiszternek az MNSZ vezetőinél tett látogatásáról. Bukarest, 1952. február 29.	233
53. Pataki László követ jelentése a Luca-ügyről. Bukarest, 1952. június 4.	234
54. Pataki László követ jelentése a Sütő Andrással folytatott beszélgetéséről. Bukarest, 1952. június 25.	239
55. Wasmer Jánosnak, a kolozsvári Útlevélhivatal vezetőjének jelentése a Kolozsvár tartományi néptanács rendkívüli üléséről. Kolozsvár, 1952. július 21.	241
56. Pataki László követ jelentése a Magyar Autonóm Tartomány létrehozásáról Bukarest, 1952. augusztus 1.	242
57. Wasmer Jánosnak, a kolozsvári Útlevélhivatal vezetőjének jelentése a Külügyminisztérium Politikai Főosztálya számára a Magyar Autonóm Tartomány létrehozásának visszhangjáról. Kolozsvár, 1952. augusztus 4.	245
58. A Pénzügyminisztérium feljegyzése a magyar természetes és jogi személyek tulajdonát képező, Romániában lévő javakról, jogokról és érdekeltségekről. Budapest, 1952. augusztus 19.	246
59. A román–magyar pénzügyi tárgyalások előkészítésével kapcsolatos feljegyzések, kimutatások. Budapest, 1952. november 3., 12.	252
60. Kolozsvári és bukaresti magyar diplomaták információi az újabb kolozsvári letartóztatásokról. Kolozsvár–Bukarest, 1952. szeptember 23., október 14.	260
61. Wasmer Jánosnak, a kolozsvári Útlevélhivatal vezetőjének jelentése a Külügyminisztérium Politikai Főosztálya számára a marosvásárhelyi klinikán tett látogatásáról. Kolozsvár, 1952. december 12.	262
62. Orosz Nándornak, a „Tartós békéért, népi demokráciáért” budapesti főszerkesztőjének feljegyzése a nemzetgyűlési választások Magyar Autonóm Tartományban történt lefolyásáról. Budapest, 1953. január 6.	263
63. Titkos tanácskozás az MNSZ feloszlásáról. Bukarest, 1953. február 19.	267
64. Bukaresti diplomáciai információk az MNSZ feloszlásáról. Bukarest, 1953. március 17., 26.	274
65. Pataki László követ jelentése a Romániában tartózkodó magyar állampolgárok repatriálásának nehézségeiről. Bukarest, 1953. március 21.	276
66. Wasmer Jánosnak, a kolozsvári Útlevélhivatal vezetőjének jelentése a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskoláról. Kolozsvár, 1953. május 5.	278
67. Kalmár György ideiglenes ügyvivő jelentése a Páll Árpád újságíróval folytatott beszélgetéséről. Bukarest, 1953. július 2.	279

68. Egyezmény a Magyar Népköztársaság és a Román Népköztársaság között függőben lévő egyes pénzügyi és gazdasági kérdések végleges rendezése tárgyában. Bukarest, 1953. július 7.	280
69. Gyorsírástó jegyzőkönyv a Magyar Autonóm Tartomány pártbizottságának üléséről. Marosvásárhely, 1954. január 9.	282
70. Kolozsvári és bukaresti diplomáciai információk a magyar kommunista értelmiségiek peréről. Kolozsvár–Bukarest, 1954. február 9., március 25.	298
71. Dr. Miskolczi Dezső és dr. Vendég Vince marosvásárhelyi professzorok hazatérésének ügye. Budapest, 1954. április 16., Bukarest, augusztus 12., Marosvásárhely, november 25.	300
72. Boldoczki János külügyminiszter feljegyzése a kolozsvári Útlevéhivatal ügyéről. Budapest, 1954. június 26.	303
73. Pataki László nagykövet jelentése a Kisbenke György íróval történt beszélgetéséről. Bukarest, 1954. szeptember 15.	305
74. Pataki László nagykövet jelentése a magyar–román labdarúgó–mérkőzésen történt botránnyról és a magyarel lenes hangulatról. Bukarest, 1954. szeptember 25.	306
75. Valter Roman jelentése a Rákosi Mátyással történt beszélgetéséről. Budapest, 1954. október 10.	310
76. Wasmer Jánosnak, a kolozsvári Útlevéhivatal vezetőjének jelentése a látogatási vízumok kiadása ügyében. Kolozsvár, 1954. december 18.	315
77. Wasmer Jánosnak, a kolozsvári Útlevéhivatal vezetőjének jelentése a jegy- és fejadagrendszer megszüntetéséről. Kolozsvár, 1955. január 10.	317
78. Jelentés Emil Bodnăraş hadügyminiszter budapesti látogatásáról. Bukarest, 1955. április 6.	319
79. Az RMP Politikai Bizottsága ülésének jegyzőkönyve egyes politikai foglyok szabadon engedéséről. Bukarest, 1955. május 25.	325
80. Gyorsírástó jegyzőkönyv Petru Grozáról és Márton Áronról Fazekas János, Kovács György és Mataisz Péter között lezajlott tárgyalásról. Bukarest, 1955. június 8.	333
NÉVMUTATÓ	337
SUMMARY	363
CONTENT	371
MELLÉKLETEK.....	377
Térképek.....	379
Fényképek	382